

סימן ס"ה

נר שבת, ונר חנוכה, למכור בסותו

בקונטרס שיעורים וחידו"ת מהגרי"ש
כהנמן זצ"ל גאב"ד דפוניבז'
[ב"ב תשמ"ט עמוד ע'] הביאו מכתב ידו
לדייק בדברי הרמב"ם שבהל' חנוכה
[פ"ד הי"ב] כתב וז"ל: אפילו אין לו מה
יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר
כסותו ולוקח שמן ומדליק, ואילו בהל'
שבת [ריש פ"ה] כתב אפי' אין לו מה
יאכל שואל על הפתחים ומדליק עכ"ל.
[ומקורו לדין זה שצריך לחזור על הפתחים
כתב הגר"א [סי' רס"ג ס"ק ז'] שהוא מהא
דמבואר בפסחים [ק"ב ע"א] דעל כבוד יום
צריך לחזור על הפתחים, והרי קידוש היום
קודם לכבוד יום ונר שבת קודם לקידוש
היום]. ומזה שבנר שבת לא זכר
הרמב"ם שמוכר כסותו משמע שבנר
שבת פטור מזה. ונימק הגרי"ש כהנמן
זצ"ל את הטעם דאע"ג דקיי"ל דנר
שבת קודם הרי כל הטעם הוא משום
שלום ביתו ועל ידי מכירת כסותו הרי
יפסד בזה ענין העונג והשלום עכ"ד.
והובא שסברא זו כבר כתובה בשו"ת
שאלת יעקב למהר"י פראגר זצ"ל
חתנו של המהר"ם שיק [ח"א סי' קכ"ד]
ע"ש.

[אמנם הביאור הלכה [בסי' רס"ג סעי' ב'] אייתי מהפרמ"ג (וכן הוא להדיא במחצית השקל שם בביאור דברי המג"א) דגם בשבת חייב למכור כסותו. גם מדברי הגר"א [בסי' תרע"א ס"ק ב'] נראה שמשוה את דין מכירת הכסות לחיזור על הפתחים וכמו שצריך למכור כסותו לנר חנוכה כמו כן לנר שבת ע"ש היטב].

ובספר שלמי תודה להגר"צ פלמן
שליט"א [חנוכה עמוד ר"נ]
אייתי מספר שו"ת שפת הים [ואלפסון,
חלק או"ח סי' ח'] שכבר דקדק בלשון
הרמב"ם כהגאב"ד דפוניבו'.

ונסתפק השפת הים שם לפי"ז בערב
שבת חנוכה אם ג"כ מחויב
למכור כסותו כדי לקנות נר חנוכה כיון
דאחר שיקנה יצטרך ליקחנו לנר ביתו
[דהא נר שבת קדים לנר חנוכה כדאיתא
בשבת כ"ג ע"ב] ולנר ביתו הרי אינו
חייב למכור כסותו וחוזר חלילה.

צוד הביא שם בשלמי תודה שם שכמו
כן נסתפק בהגהות "מעט צרי"
[שנדפס בסוף ספר ישועות מלכו לרבי יהושע

מקוטנא זצ"ל, והגהות אלו הם מנכדו ר' יצחק יהודה ז"ל] בפ"ג מחנוכה ה' י"ד, וכתב שם לעי' בזבחים צ"ב ושם בתוד"ה חטאת ובב"מ לג ע"א בתוס' ד"ה אבידתו כעין זה הספק עכ"ד.

להגרש"ז אויערבאך זצ"ל נידון זה אמר רבינו דמסתבר שימכור כסותו וידליק לשם נר חנוכה, דהואיל ולא נתחייב למכור כסותו אלא משום נר חנוכה, א"כ לענין נר שבת הו"ל נר זה ככסות עכ"ד. ובאור ישראל על הלכות חנוכה [עמוד קי"ח] הביא שכן כתב נמי בשו"ת תשובות והנהגות [ח"ה כת"י]⁸⁰.

ובהליכות שלמה [ח"ב עמוד רס"ג הערה 35] כתב דכאשר הציעו

אוצר החכמה

1114567

1114567

סימן ס"ו

ישוב הגליוני הש"ס לדברי הרא"ם בנס פך השמן דחנוכה

הרא"ם בביאורו לסמ"ג הלכות חנוכה הקשה מדוע הוצרכו לנס פך השמן דחנוכה שישאר בטהרה, הרי רוב הציבור היו טמאי מתים וטומאה הותרה בציבור [יומא דף ז' ע"ב].

ותירין הרא"ם דכל היתר טומאה בציבור הוא רק בקרבן עצמו ולא במכשירי הקרבן, ושמן המנורה אינו אלא להכשר ההדלקה וכיון שאינו גוף המצוה לא הותרה גביה הטומאה.

80. [ומספקא לי במקום שיש לאדם גנאי גדול לחזור על הפתחים האם באופן זה ג"כ חייב לחזור לצורך נר חנוכה, או דילמא שדווקא במקום שהוא גנאי קטן חייב אבל במקום גנאי גדול פטור משום כבוד הבריות, דהרי במקום גנאי גדול מבואר בברכות [דף יט ע"ב] דפוטר אפי' ממצות עשה שיש בו כרת בשב ווא"ת [כמבואר בתוס' שבועות ל ע"ב ונפסק במג"א] א"כ אפשר שכן הדין אף בנר חנוכה.

שליט"א שבכתבי הסבא מקלם על חנוכה כתב שמדכתב הרמב"ם שצריך למכור כסותו למצות נר חנוכה מוכח שאין כאן פטור משום כבוד הבריות.

וכמו כן יש להסתפק במצות כיבוד אב דמבואר בירושלמי שצריך לחזור על הפתחים כאשר האב עני ואין ביד הבן לפרנסו, האם הבן חייב לעשות כן אפילו במקום שיש לו גנאי גדול בזה, ומדברי השיטמ"ק שהבאנו במשברי ים ח"ב על עניני עדל"ת [סי' ל"ד ס"ק ד'] משמע שחייב. וצ"ע.

שוב הראני ידידי הג"ר צבי ורשנר